

FOLKET I NØD

Der er Ulykker og selv Forbrydelser, som vi Mennesker gør klogt i »at glemme«, uoprettelige Tab, Forvildelser, og mørke, fortvivlede Handlinger, som vi maa bære Følgerne af og søge at komme uden om dem, fordi der kun er den Vej, kun den Redning for os selv.

Men der er Skændighed, som kunde være hindret, grusomme Tvangshandlinger, som kan mildnes ved senere Indgriben. En saadan Handling var den for Evropas Ære krænkende Fred med Tyrkiet i Lausanne 1923, efter det græske Nederlag.

Saa længe vi endnu tror paa sædelig Vilje og Kraft, bør der ikke ties her, men virkes uden Ophør for at holde Pligtfølelsen i de mægtige levende, til den Stund kommer, hvor det kan gøres om, som da blev gjort.

Ved den »Fred« overlod Vestmagterne uden Vilkaar til Tyrkiet det hele armeniske Land — og ikke blot det! Efter de forfærdelige Myrderier og fuldkommen Ran af al armenisk Ejendom, fra Huse og personlige Ejendele til Jorden, Kirker og Grave — krævede »Evropa« ikke en Øre i Erstatning til det hjemløse, fortvivlede Flygtningefolk — og ikke blot det! »Evropa« tillod de tyrkiske Voldsherrer at uddrive Resterne af den kristne Befolkning fra et Hjemland, der var deres, tusinde Aar før nogen vidste, hvad en Tyrk var.

Hvilken »Krigstræthed«, hvilke politiske, skumle Beregninger og indbyrdes Avind, der ligger bag ved denne sørgelige Ydmygelse for al Ret og Følelse lader jeg ligge. Værdighed og Menneskepligt ofredes i alle Fald, og Resultatet blev — den skrækelige Flygtningetrængsel af Hundredetusinder, berøvede alt og uden at kunne finde Sted at være i Tryghed — Armenierne ejede ikke som de fordrevne Grækere et andet Fædreland at ty til. Det var disse

syv Hundrede Tusinde, der blev overladt til Velgørenhed fra Stater og gode Mennesker i al Verdens Lande — fulgte til Dørs af Tyrkernes Haan. Tag dem, alle disse, som I jo elsker saa højt. — Vi har ingen Brug for dem.

Den retlige Grundvold, Tyrkerne mente at hvile i midt under denne skændige Vold, var deres Erobring af disse Lande — paa Sultan Selims Tid — for 400 Aar siden! Men Historien har aldrig slaaet sig til Ro med Krigens Ret til et Land, hvis den ikke siden er fulgt af og erstattet af en Brugsret til det tagne, og Tyrkerne har i det erobrede Armenien aldrig været andet end en trykkende Kriegerbænde. De har draget al den Fordel af de undertvungnes Slid, de kunde, og iøvrigt ved slet Forvaltning, raa og lunefulde Beslutninger gjort Livet bittert for fredeligt Arbejde.

Efter Verdenskrigens Afgørelse og de sidste Forhaabningers Slukning — ligger Armenien nu som et dødt og stille Land i sine tidligere Voldsherrers Haand. Men Tyrkiet siges at have fornyet sig. Det gamle Tyrki er forsvundet; Ungtyrkernes Rige ogsaa blæst omkuld — nu staaar det tredje Rige — »det nye tyrkiske Reformland«. Dets Styret, Mustafa Kemal, er ved at gøre sit Rige til en »evropæisk Kulturvase«. Ja, hvis Dekreter, Taler og en raa Paatvingen af Omkædning kunde gøre tyrkiske Drømmere og Dagdrivere til viljestærke Mennesker, saa var det ved at ske. Men saadan gaar en sjælelig Omdannelse ikke for sig i et Folk. Det er lidet at haabe af et Folk, der begynder »sit nye Liv« paa en grufuld Baggrund af Myrderier og Uddrivelser af en stærk og flittig Medborgerverden, der hidtil bar Dagens Møje og hele det frugtgivende Arbejde. Erobrede Lande gør ikke Sejrherrerne stærke, naar al indre Kraft og Liv er brudt.

Det er nyttigt efter al den megen Avislarm, der udbredes om det »Nye Tyrki« at læse Beretninger fra Tyrkerne selv. — Her nogle Uddrag af Klager fra Landet.

Bladet »Ikdam«, der før har bragt Beretning om Nedgangen i Erhvervslivet i Kars, Gasvin og Erzerum, fortæller om Konstantinopel: Hus efter Hus falder i Ruin. Da vi ikke er noget produktivt, er vi ikke i Stand til at udnytte, hvad vi besidder — vi ødsler blot med det.

I en anden Udgave skriver det samme Blad: Hvordan kan vi kæmpe mod den truende Hungersnød? I hver Del af Tyrkiet forstyrrer Forbrydelser, Selvmord og fejlslagne Fødsler vor Befolk-

ning, alt skyldes den om sig gribende Nød. Hvis det tyrkiske Folk vedbliver at leve under Frygt for Hungersnød, saa kommer vi ikke fremad med alle vore Kulturforsøg.

I Lilleasiens Stæder har man snart ikke Sæbe mere. Ler bliver brugt istedenfor. Alle Livsfornödenheder er for dyre. Vi frembringer saare lidet og er nødte til at hente alt, hvad vi bruger, fra andre Lande.

En Regeringsberetning fra Angora mener, at nu er ikke blot de indre Smaabyer, men ogsaa de tyrkiske Havnebyer ved at blive affolkede og lider under pinlig Fattigdom.

»Havnene paa Sydkysten er af Naturen godt udstyrede; men de ligger alle i Ruiner, da de hverken har sikkert Vand eller Fyrtaarne. Hovedprodukterne her er Oliven og Olje; men Presserne duer ikke, Oljen maa renses i Italien. Der er ingen Pengekredit. Købmændene er tvungne til at give Jøderne 40—50 % — Jøderne faar alle deres Penge i italienske Bankforretninger. — Der er ingen Møller til at male Mel.

Druelusen ødelægger Citron- og Appelsinhaverne ved Berdrum — Fiskeriet ligger øde. Svampeindustrien er visnet hen efter Grækernes Uddrivelse. Fineka, hvor før den bedste Bomuld voksede, er næsten affolket, og Befolkningen plages af Feber. Der er ingen Veje, og Baadeværfterne er i Forfald. De fleste Huse er ødelagte og Landet ude om halvt en Ørken. Der maa Mennesker herved, om ikke alt skal henvise.

Fra Adana i Kilikien skrives, at de smaa Forpagtere er ved at dø af Nød; de maa for usle Priser sælge Okser og Redskaber. Pengerenten er svimlende, op mod 100 %. Det er et rigt Kornland, her er Tale om; men mangfoldige Aagre ligger hen som Vildnis. Regeringen maa gribe ind.

Det er et almindeligt Billede af svære, syge Forhold langt ud over Riget, man møder, og ikke en energisk, maaltbevidst Opblussen til stort og stærkt Liv —.

Tyrkiet synes skæbnesvangert at være et Forfaldsland, saa længe denne Krigerrace har Overmagten.

Saaan ser det ud i store Dele af Mustafa Kemals Rige.

Det hele Omraade, over 10,000 □ Mile, langt større end Frankrig, har næppe 8 Millioner Indbyggere. Og dog er Tyrkiet et af de rigest udrustede Omraader.

Mustafa Kemal krævede det hele vældige Land — for Tyrkiets

Udvikling og Vækst i Fremtiden! Han lagde sig som en Hund paa Hø. Selv kunde han ikke æde det; men ingen andre skal komme til det.

Ikke engang det vestlige Lilleasiens frugtbare Dale og Sletter kan Folket fylde og bruge. Saare faa naar ind i det sammenbrudte, blodige Armenien, hvor Kurder og vandrende Turkmener snart er de eneste Beboere udenfor Byerne. Byerne selv er smuldrende, Landet kun pletvis dyrket og beboet, men med al djævelsk Energi vogtes denne aabne Grav, det ranede armeniske Fædreland.

Men udenfor, ude i Verden, vandrer de landflygtiges Hærskarer i Nød og Angst. De ved knap at finde Bo eller Føde, allevegne er de til Besvær og ildesete, allevegne usikre for Morgendagens Kaar, for blot at eje den jagedes Hvile.

De forstyrrer Erhverv for de gamle Beboere, trykker Boligforhold og folkelig Ligevægt og Sundhed.

Europas Menneskevenner maa anstrenge sig for at hjælpe paa fattig Maade disse ulykkelige — og ofre og overveje for at skaffe nogle Tusinder af dem menneskelige Kaar.

I den tilbageblevne Stump af det fordums russiske Armenien, Sovjetrepublikken om Erivan, er hver brugelig Jordplet taget i Dyrkning af den overtallige Befolkning, der har maattet huse og bosætte mange Tusinder af Flygtninge fra det lukkede Land. Byerne er overfyldte og besværede til Sprængning. Fridtjof Nansen har søgt som Folkeforbundets Kommissær, men forgæves, at skaffe Midler til at overrisle nogle øde Strækninger i det lille Land, hvor det saa mentes, at 10—15,000 Mennesker ad Aare kunde finde Ud-komme. Her lukkede »Evropa« sin Pung. Det gjaldt knap 20 Millioner Kroner og kun som Laan!

Men lige op ad Grænserne ligger gabende tomme de rige Vidder, hvor ikke 10,000, men flere Millioner Mennesker kunde leve og virke, i deres eget Land! Men ikke én slipper over denne blodige Grænse! Det er Tilstanden! Kulturmagters Politik!

Er der da ingen Udvej her? Er der ingen Plads for sund Fornuft?

1927.

MINDEORD

om

ÅGE MEYER BENEDICTSEN